

voorzaken daarvan. Verder kon de bijziendheid nog bij enkelen worden geweten aan het beroep, terwijl van hereditieit, consanguiniteit, cataracta congenita en nystagmus geen invloed kon worden aangetoond. Ik wil niet verzuimen te vermelden, dat in deze hoofdstukken een stelling van WIDMARK ter sprake is gekomen; wanneer een van de twee oogen vlekken heeft of astigmatisme, zou juist het andere het sterkst bijziende worden, doordat het zich het meest inspande. Schrijver toont aan, evenals VAN DIJCK reeds vroeger, dat dit weliswaar dikwijls voorkomt, maar dat toch gewoonlijk het slechte oog het sterkst bijziende wordt bevonden.

Terwijl nu de bedoeling was, op de gevonden aetiologie een behandeling der myopie te bouwen, hoort men daar in de volgende hoofdstukken niet veel meer van; maar de beschouwingen worden daardoor niet minder belangwekkend. Er volgt nu een betoog over de wijze en den leeftijd, waarop de myopie het sterkst voortschrijdt, en met die gegevens wordt een pleidooi geleverd voor de volledige correctie der myopie. De groote uitgebreidheid, die schrijver geeft aan de indicaties voor de volledige correctie, doet denken aan een zekere vooringenomenheid daarmee, maar daar komt men van terug, wanneer men ziet aan welk een scherpe kritiek de voorstanders dier volledige correctie worden onderworpen, tot FÖRSTER inkluis. Eerst uit een statistiek, die aan strenge eischen voldoet, ten deele gezift uit de gekritiseerde literatuur, ten deele uit eigen materiaal, leidt schrijver zijn therapeutische gevolgtrekkingen af. En de gedachte aan vooringenomenheid verdwijnt geheel, wanneer men leest, hoe sterk schrijver bevreesd is, door de volledige correctie brillenneurasthenie te wekken. Het gevaar is misschien wat al te dreigend voorgesteld, maar zeker is het een practische wenk, om niet tegen den zin van den patiënt een bril te willen voorschrijven, die de bijziendheid geheel en al corrigeert. En evenmin wanneer de accommodatie bij volwassenen te zwak is. Overigens ziet schrijver in den graad der myopie zelden, en in den graad der gezichtsscherpte nooit een bezwaar tegen de volledige correctie.

G. J. SCHOUTE.

BRIEFWISSELING.

VIERDE INTERNATIONALE CONGRES VOOR ELECTROLOGIE EN
RADIOLOGIE TE AMSTERDAM, 2—5 SEPTEMBER 1908.

Waarde collega!

Gaarne voldoe ik aan uw verzoek mijn indrukken van het congres in te zenden en daar gij deze regelea reeds Woensdag wenscht te bezitten, neem ik aan het einde van den eersten dag de pen ter hand.

Dinsdagmorgen vóór 10 uur krioelden door de gangen en vertrekken van het universiteitsgebouw de leden van het congres, elkaar begroetend, akarten en programma's zoekend, inlichtingen vragend, totdat langzamerhand richting kwam in het bewegen en de aula zich ging vullen met belangstellenden. Juist op tijd kwamen de officieelen binnen, de voorzitter met den beschermheer, den burgemeester van Amsterdam, aan het hoofd. Na de gebruikelijke plichtplegingen hield de voorzitter prof. WERTHEIM SALOMONSON de openingsrede. Hij bracht in herinnering de vorige internationale congressen en het besluit op het laatste congres genomen om elkaar weder te vinden in Amsterdam. De moeilijkheden daaraan verbonden zijn niet gering geweest, steun van de regeering werd niet verkregen, particulier initiatief moest alles tot stand brengen, warme hulde bracht spreker aan den burgemeester en aan het college van curatoren der universiteit voor de ondervonden tegemoetkoming, dank zij welke, vergaderlokalen benevens ruime gelegenheid voor de tentoonstelling ter beschikking van het congres gesteld werden.

Waar wij derhalve de eer genoten van het congres in ons land te mogen ontvangen meende spreker goed te doen een historisch overzicht te geven van hetgeen de Nederlanders op dit gebied hadden volbracht 1).

Waarlijk, het doet goed te vernemen hoe onder de allereerste ontginners van dit terrein zoovele vaderlandsche geleerden voorkomen; ik herinner even aan de Leidsche flesch van MUSSCHENBROEK te Leiden, de onderzoekingen over omzetting van electriciteit in warmte door VAN MARUM, wiens reuzeninstrumenten, kunststukken uit dien tijd, aanstaanden Zaterdag in TEYLER's kabinet te Haarlem zullen bezichtigd worden. Steeds bleef in Nederland de belangstelling warm en de voorzitter besluit zijn rede met de bespreking van het belangrijke instrument door prof. EINTHOVEN bedacht, de snaargalvanometer, waarmede ongekende uitbreiding van onderzoek mogelijk is geworden, door de buitengewone gevoeligheid en tevens groote gehoorzaamheid van dit werktuig. Een warm applaus volgde op deze vooral voor Nederlanders belangrijke rede, waarmede het congres geopend werd, waarna men overging tot de benoeming der eere-voorzitters.

De morgenzitting wordt gepresideerd door DEANE BUTCHER.

Na voorlezing van de namen der afgevaardigden van de talrijke buitenlandsche wetenschappelijke vereenigingen, werd de rij van voordrachten geopend. Prof. EINTHOVEN bleek verhinderd te zijn, tot aller teleurstelling, hetgeen vooral daarom zoo jammer was, omdat verschillende voordrachten telkens onderzoekingen betroffen, waarbij zijn instrument een belangrijke rol vervult en men daarom bij de schikking van het programma juist dit op den voorgrond had gesteld. Dit bleek reeds dadelijk in de rede van prof. BORUTTAU uit Berlijn, die het apparaat als een electro-mikroskoop beschouwend, het gebruik ervan bij het bepalen der „Actions-ströme” (SCHIFF) besprak. Deze uiterst zwakke stroomen vinden hun oorzaak in het potentiaal-verschil, bestaande aan het oppervlak van een spier en afgeleid van zijvlak en uiteinde. Spreker verdiept zich in het verband tusschen histologische bouw van de spiercel in verband met onder invloed van prikkels ontstaande

1) Voor de volledige rede verwijs ik naar het volgende nummer, waarin zij in haar geheel zal worden opgenomen.

concentratie-veranderingen. De chemische samenstelling wordt gewijzigd, waarbij de semipermeabele membraan een groote rol speelt, daar sommige ionen wèl, andere minder gemakkelijk er zich doorheen bewegen. Dank zij de gevoeligheid van het nieuwe instrument is men in staat het onderzoek verder te brengen.

Waren aanvankelijk de sporen van een zekere spanning, kenbaar aan gefronste wenkbrauwen van bestuur en hulpverleenenden, en een zekere onrust onder het gehoor merkbaar, tijdens de voordracht van BORUTTAU trad langzamerhand kalmte in en de aandacht concentreerde zich geheel op het wetenschappelijke, toen STEPHAN LEDUC uit Nantes het woord voerde over den electrischen weerstand van het menschelijk lichaam.

Bij de bepaling daarvan ondervond men in den beginne groote moeilijkheden en de resultaten vertoonden zeer groote afwijkingen; als oorzaak daarvan werd de polarisatie beschouwd, welke ontstaat waar de electroden de huid aanraken. Hij besprak de verschillende omstandigheden waaraan men de groote verschillen bij weerstandsbepaling toegeschreven heeft, en ontkent den invloed daarvan, zooals het vochtgehalte van de huid, anaemie en congestie, en gaf daarvan enkele eenvoudige voorbeelden, waarbij hij kunstmatig de temperatuur van de huid en het bloedgehalte wijzigde, zonder dat dit invloed bleek te hebben op den weerstand.

Zijn met buitengewoon gemak uitgesproken levendige voordracht ging ongemerkt over in een bestrijding van BORUTTAU, waar deze de polarisatie als voornaamsten factor op den voorgrond had gebracht.

Zeer pakkend was zijn betoog omtrent den overheerschenden invloed van den omtrek der electroden tegenover de oppervlakte daarvan in verband met den weerstand bij doorstroming; hierbij projecteerde hij een glasplaat bedekt met gelatine gedrenkt met een ijzerzout. Om de electroden ziet men de ionenverplaatsing door de verkleuring duidelijk aangegeven, onder de electroden heeft geen werking plaats gehad. Graphische voorstellingen van de weerstandsbepalingen in verband met oppervlak en peripherie van de electroden steunen zijn opvatting dat de laatste factor den weerstand beheerscht, daar deze uitsluitend afhankelijk is van de ionenverplaatsing door de huid onder invloed van den stroom. Discussie heeft niet plaats. WERTHEIM-SALOMONSON spreekt over de actie-stroomen bij reflexcontractie en spierclonus bij den mensch. Met behulp van den snaargalvanometer kon hij deze stroomen afleiden van den m. quadriceps als de patellairreflex werd opgewekt. Wanneer men een spier electrisch prikkelt, oefent de electrische prikkel eenen storenden invloed uit op de verkregen kromme, daar de galvanometer met een uitslag op den electrischen stoot antwoordt. Door bekloppen van de pees valt deze stoornis uit en kreeg spreker een zuiver beeld van den actiestroom.

Inmiddels was het twaalf uur geworden en spoedde men zich naar de tentoonstelling in de bovenlocalen van het universiteitsgebouw. Hier waren door talrijke firma's uitstallingen geplaatst en werden allerlei nieuwe instrumenten en verbeteringen vertoond. Een goede gelegenheid om zich het vele, in tijdschriften en catalogi verspreid, gelezene, ad oculos te laten demonstreeren.

De hoofdzaak echter vormen de uitstalling van photo's en negatieven. Een geheele zaal wordt ingenomen door de verrassend schoone stereoscopische

negatieven van prof. WENCKEBACH, die in stereoscopen bezien wel den voortgang der techniek en hetgeen te bereiken valt, karakteriseeren. Zooals steenen in de ureteren, haarden in de longen, onderlinge verhouding van inwendige organen plastisch te voorschijn komen, is voor hen die stereoskopisch vermogen te zien, een ware vreugde voor de oogen. Niet minder belangrijk zijn de cliché's van dr. HULST, waar de met bismuth-emulsie gevulde maag en darmen in scherpe omtrekken voor ons liggen.

Ik hoop later op de tentoonstelling nader terug te komen, daar de groote drukte een nauwkeurige bezichtiging tot later deed uitstellen.

Onder onbarmhartige plasregens zochten de leden, naar alle kanten zich verspreidend in de stad, een lunch machtig te worden.

De middagzitting nam om ruim 2 uur een aanvang onder leiding van CIRERA SALSE uit Barcelona.

Dr. HOORWEG spreekt over de electriche prikkelingswet van zenuwen en spieren.

In een doorwrochte rede bespreekt hij de wet van DUBOIS REYMOND en de argumenten, die leiden tot het verwerpen daarvan, gelijk spreker reeds vroeger heeft voorgesteld. De onderzoekingen met condensator-ontladingen hebben de noodzakelijkheid hiervan aangetoond. Slechts enkele punten in verband met de voordrachten zal ik even aanstippen.

De contractie die optreedt bij An. opening is het gevolg van polarisatie, waardoor kathode ter plaatse ontstaat. Actiestroom is niet anders dan een concentratie-stroom, het geconcentreerde gedeelte wordt positief tegenover het normale. Deze rede wordt met bijzonderen bijval begroet.

DOUMER houdt eene voorlezing van het rapport van CLUZET uit Toulouze, die verhinderd is te verschijnen.

Het is een pleidooi voor de unificatie van maten en methoden in de electrodiagnostiek, van welker noodzakelijkheid ieder overtuigd is, die genoodzaakt is de mededeelingen uit verschillende landen te bestudeeren.

ZANIETOWSKY vraagt het woord en wil hulde brengend aan HOORWEG staande het congres eenige eenheden doopen naar HOORWEG, WERTHEIM SALOMONSON en anderen. De voorzitter meent bij afwezigheid van CLUZET dit niet te moeten steunen.

De zaak waar het om gaat is deze, dat men in de electro-diagnostiek niet tevreden is met de resultaten verkregen door meting met bestaande instrumenten en in de kliniek behoefte gevoelt aan grootere exactheid en eenheid. Als zoodanig kan in de praktijk de faradimeter (geijkte) dienst doen, in het laboratorium kan men de condensator-ontlading niet missen.

Daarna bespreekt WERTHEIM SALOMONSON den coëfficiënt van de spiercontractie en den coëfficiënt van polariteit.

Spreker heeft gevonden dat er een vaste verhouding bestaat tusschen de minimale sterkte van den galvanischen stroom noodig om een K. S. te verkrijgen en die welke juist een tetanus te voorschijn roept en noemt deze, onder getal te brengen verhouding den coëfficiënt van spiercontractie. Onder pathologische omstandigheden wijzigt zich deze coëfficiënt, terwijl herstel zich door terugkeer der gewone verhouding aankondigt. De verhouding tusschen de minimale stroomsterkte, vereischt voor een K. F. S. en een An F. S., is de polariteit-coëfficiënt. Met deze begrippen, helder en hoogst eenvoudig

toegelicht, is voor de praktijk een houvast verkregen, waarvoor men spreker hoogst dankbaar mag zijn.

Bij afwezigheid van OUDIN krijgt VERAGUTH uit Zürich het woord over het psychogalvanisch reflex-phenomeen.

Wanneer men een proefpersoon een electrode in elke hand geeft, die constanten stroom van een paar elementen toevoeren en nu in shunt een Desprez-galvanometer plaatst, dan zijn psychische prikkels in staat den weerstand van het lichaam zóó te wijzigen, dat de galvanometer uitslaat. Spreker toont aan dat slechts de huid zelf en haar verandering door zweetklierwerking onder invloed van ontroering of andere psychische prikkels de oorzaak van de zeströömverandering oplevert. Ook zonder het invoeren van een exosomatische elektrische bron (TARGANOFF's proef) komt het verschijnsel tot zijn recht, doch is niet zoo fraai te zien.

Op levendige wijze beschrijft spreker zijn proeven en de resultaten, verkregen bij associatie-proeven, waar de proefpersoon zijn innerlijke ontroering per se verraadt door een galvanometeruitslag. Ook dieren vertoonen op psychische prikkels het verschijnsel.

Tenslotte spreekt ZANIETOWSKY over de beteekenis van zijn condensator-ontladingen èn voor de electrodiagnostiek èn voor de therapie.

Na afloop dezer zwaarwichtige reeks mededeelingen begaf men zich naar het poliklinieklokaal van prof. WERTHEIM SALOMONSON, waar deze demonstreert hoe het electrocardiogram van een mensch wordt vervaardigd. Het was voor velen, die slechts indirect het instrument hadden leeren kennen, uiterst verrassend de geprojecteerde snaar te zien verspringen bij de hartbeweging.

Zooals uit het bovenstaande blijkt was het een dag van arbeid. De electrophysiologie en electrodiagnostiek, het onderwerp van dezen dag, vormen wel verreweg het zwaarste gedeelte van het congres om te verwerken. Het beeld is wel wat dwaas als ik zeg, dat de kwartssnaar van den spaargalvanometer als een roode draad door haast alle besprekingen liep, maar iets is er van aan.

Te ongeveer 9 uur kwamen de leden van het congres bijeen in de zalen van Couturier waar men opgewekt en druk converseerend een paar uur bij elkaar bleef. De avond werd opgeluisterd door den zang van een welwillende kunstenaar, die voor elke nationaliteit wat bleek over te hebben.

W. G. HUET.

BEROEPSBELANGEN.

EEN KLACHT UIT BERLIJN. — In de *Wiener klin. Rundschau* klaagt de Berlijnsche briefschrijver over dwaalwegen, die in zijn woonplaats de goedhartigheid der menschen is gaan betreden, op een wijze, die vooral op de uitoefening der geneeskunst verkeerd werkt. Sommige weldadige vereenigingen moeten groote moeite doen, om zich cliënten te verschaffen. Daaronder zijn er ook, die zich met de verbetering van den gezondheidstoestand der armere bevolking bezig houden — een dankbare en goedkope sport, daar men zich de daarvoor onontbeerlijke geneeskundige werkzaamheid